

Nekatere stvari pač morajo biti slej ko prej narejene, tako se vsaj zdi, ne glede da preteče vrsto let od ideje do realizacije. In verjetno ne samo, da se nam zdi, verjetno tako tudi je. Vsi poznamo takšne projekte in eden izmed njih je tudi ta, pred katerim danes stojimo. Od ideje do realizacije je poteklo vsaj 14 let, pa tudi od konkretnih dogovorov do dokončanja vsaj 6 let, celotna gradnja pa se je zavlekla še za nekaj let.

Pri večini projektov je pomembno, da se dokončajo in predajo namenu. Ta objekt, pred katerim stojimo pa z izgradnjo ni prišel še niti do pol poti. Kajti oznanjati mir in delati za mir je vse prej kot enostavna monotona zgodba, je preplet številnih silnic, zato je dinamike v njej prej preveč kot premalo. Potem je tu še naloga vzpostavljanja in graditve odnosov med dvema narodoma, ki sta že stoletja neločljivo povezana, ne samo s skupno slovansko noto temveč tudi s skupno zgodovino pod Avstro-Ogrsko monarhijo, s skupnimi naporom za lastno državo in nenehnim stremljenjem da bi bila Evropa tista skupnost o kateri bi lahko spoštljivo govorili, kot so naši predniki spoštljivo govorili o Avstro-Ogrski monarhiji.

V cerkvi smo obhajali častitljiv jubilej 200-letnice posvetitve cerkve sv. Jožefa, ki je bila zgrajena leta 1788. Torej so si domačini skoraj 40 let prizadevali za posvetitev; danes so nam takšni časovni zamiki skoraj nerazumljivi in vendar so nadvse potrebni. O koliko rečeh bi se morali dogovoriti in zediniti, da bi preživele vsaj naslednje volitve. Ampak pustimo sedaj to ob strani, ker nas lahko zapelje predaleč od našega današnjega razmišljanja in dogodka.

Snovanje današnjega objekta je bilo, kot smo lahko slišali plod neke zamude. Domačini niso mogli razumeti, kako to, da cerkev sv. Jožefa, ki je med najbolj obiskanimi cerkvami in kulturnimi spomeniki v Občini in tudi širše tako nerazumljivo dolgo čaka na popotresno popravilo, da ni bila postavljena na prioritetni lestvici popravil višje. V ta čas spada koncert Slovenskega okteta leta 2007 s katerim so domačini poizkušali opozoriti na to problematiko. Leta 2008 so problematiko predstavili tedanjemu predsedniku Republike Slovenije Danilu Turku, ki se je udeležil poklona žrtvam 1. svetovne vojne na Soškem vojaškem pokopališču, ob 90- obletnica konca 1. svetovne vojne.

Vendar je imela zakasnitev tudi pozitivno plat, kajti razmišljalo se je o spominski sobi, ki bi pokazala na delo slikarja Josefa Vachala; ena od idej je bila tudi prizidava kapele v cerkvi sv. Jožefa nasproti sedanje zakristije, na koncu pa je nastala Kapela miru, pred katero vsi skupaj sedaj stojimo in se klanjamo številnim češkim žrtvam na Soški fronti. Dejstvo, da gre za skupni projekt čeških in slovenskih arhitektov je simbolno: spominja nas ne le na Plečnikovo delo v Pragi, ampak tudi na številna dela čeških arhitektov pred prvo svetovno vojno, kot je npr. stavba Narodne galerije v Ljubljani ali Narodnega doma v Mariboru.

A povezave med obema narodoma so veliko starejše, začenši s Samovo plemensko zvezo. Češki menih je bil verjetno tisti, ki je pustil sledi v stiškem rokopisu. Povezal nas

je cesar Karel IV. in seveda njegova snaha Barbara Celjska, ki počiva v katedrali na Praškem gradu. V Pragi je ustvarjal in umrl Jakob Petelin. V 18. stoletju je bil rektor praške univerze Gašper Rojko iz Maribora.

Povezave so segle tudi v gore. Češka koča je bila ob svoji postavitvi leta 1900 izraz ljubezni čeških gornikov do slovenskih Alp, ki so jih smatrali kot edine slovanske Alpe in zato vredne podpore tudi v narodnostnem smislu.

V zgodovini je bilo plodovito sodelovanje na kulturnem in verskem področju. Pomislimo na delo našega velikega arhitekta Jožeta Plečnika v Pragi. Češki arhitekti so bili tisti, ki so po prvi svetovni vojni predsedniku Masaryku predlagali, naj prenovo praškega gradu in sedeža predsednika nove republike zaupa Slovencu Plečniku, s čimer je ta – vsaj v arhitekturnem oziru – postal arhitekt češke oz. češko-slovaške državnosti. Toda Plečnikov prispevek ni bil le v posvetni arhitekturi. Z načrtom za cerkev Srca Jezusovega v praški četrti Vinohradi je v času med obema vojnama pomagal dokazati, da so češki katoličani enakopraven del tedanje sodobne češke sekularne države in družbe.

Na verskem področju mi prihaja na misel vsaj še ena povezava: češkega protestantskega pridigarja Antonina Chraska je konec 19. stoletja misijonarski duh povedel na Slovensko, kjer je izdal nov slovenski prevod Svetega pisma, t.i. Chraskovo Sveto pismo.

Češki doprinos na področju inženirstva, arhitekture, bančništva in glasbe pred prvo svetovno vojno je bil izreden in je pomembno pripomogel k razvoju slovenske nacionalne identitete. Prijateljstvo med obema narodoma, ki sta bila mnogo let v skupni Avstro-Ogrski monarhiji, se je nadaljevalo tudi po I. svetovni vojni, kljub temu da naroda nista več živela pod isto krono. Čehi so si ustvarili samostojno državo skupaj s Slovaki, Slovenci pa so se z južnimi Slovani združili v kraljevino SHS oziroma Jugoslavijo. Nastajali so klubi slovensko-češkega prijateljstva, ki so organizirali različne manifestacije in množična druženja. Kraljevino Jugoslavijo so v Pragi predstavljali slovenski veleposlaniki.

Kot je ob neki priložnosti dejal nekdanji predsednik Havel, so Čehom poleg Slovakov najbližji prijateljski narod prav Slovenci. Skupaj s Čehi smo tudi najzahodnejši slovanski narod.

Po drugi svetovni vojni so bili stiki med Češko in Slovenijo zaradi blokovske delitve in zaprtosti čeških meja oslabljeni, v zadnjih treh desetletjih pa je prijateljskih stikov znova vedno več. Spet se rojevajo klubi slovensko-češkega prijateljstva in kar 17 slovenskih mest ali občin se je pobratilo s češkimi.

Zavest o teh vezeh med obema narodoma so bile še kako žive v času demokratizacije v obeh državah. Žal zaradi izgubljanja zgodovinskega spomina v zadnjem obdobju nekateri pri nas Čehe postavljajo v Vzhodno Evropo, mlajše generacije Čehov pa nas na Balkan. Zato je izrednega pomena, da oživljamo zavest o skupni pripadnosti srednji Evropi. To je tista jedrna Evropa našega skupnega kolektivnega spomina in kulturne zavesti, ki ji želimo pripadati še naprej, o čemer je pisal prav nedavno preminuli sloviti pisatelj Milan Kundera.

Spoštovani,

častno predsedstvo nad objektom je leta 2018 prevzel takratni predsednik Republike Slovenije g. Borut Pahor, tudi sam velik zagovornik krepitve češko-slovenskih stikov, ki se, kot smo slišali ni mogel udeležiti, današnje slovesnosti, čeprav si je tega želel. Ob častnem pokroviteljstvu je bila izpostavljena tudi I. svetovna vojna in obletnica, kajti objekt bi moral biti končan že v letu 2018, torej ob 100-letnici konca I. svetovne vojne. Kot smo slišali g. župana, se je časovnica zaradi mnogih dejavnikov močno pomaknila v prihodnost.

Tudi ta dimenzija Kapele miru je zelo zgovorna. Postavljena je skoraj na mejo med obema pokopališčema, med civilnega in vojaškega ... in ker moderne vojne terjajo davek med civilisti in vojaki je Kapela miru tista, ki oznanja in kliče mir za oboje, predvsem pa kliče po prenehanju hujskaštva, ki neti vojne ali z besedami Josefa Vachala: »Navdihni vladarje in narode z mislijo na mir, odstrani glave vojnih hujskačev...«

Na današnji slovesnosti dokazujemo, da smo na dobri poti: Poti miru in prijateljstva. Hvala.